

Секція: Соціальні та поведінкові науки
УДК 930.1:316.4

Безкоровайна А. – ст. гр. Т-115

*Відокремлений структурний підрозділ «Тернопільський фаховий коледж
Тернопільського національного технічного університету імені Івана
Пулюя»*

ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ СВІДОМОСТІ

Науковий керівник: викладач-методист Ісаєва Сонічева С.Є.

Bezkorovaina A.

*Separate Structural Subdivision «Ternopil Professional College of Ternopil Ivan
Puluj National Technical University»*

THE IMPACT OF THE FULL-SCALE INVASION ON THE TRANSFORMATION OF UKRAINIAN HISTORICAL CONSCIOUSNESS

Supervisor: lecturer-methodologist Isaieva Sonicheva S.

Ключові слова: історична свідомість, деколонізація, публічна історія

Keywords: historical memory, decolonization, public history

Анотація

У статті розглядається вплив повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну у 2022 році на трансформацію історичної свідомості, активізацію історичних досліджень та переосмислення національного наративу. Аналізується, як події війни вплинули на зміну підходів до інтерпретації історії та посилили запит на деколонізацію історичної науки.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року стало не лише військовою загрозою, але й чинником глибоких трансформацій у суспільній свідомості, особливо в контексті історичного самосприйняття. Ця подія спричинила значні зміни у формуванні нової історичної пам'яті та міжнародному сприйнятті України. Національна історія набула нового значення як інструмент спротиву, ідентичності та мобілізації. Дослідження цих аспектів дозволяє оцінити довгострокові наслідки війни для історичного розвитку країни.

За результатами дослідження КМІС (2023), 87% українців зазначили, що війна посилила їх інтерес до національної історії [6]. Найбільше зростання зафіксовано щодо періодів визвольних змагань ХХ століття, історії УПА та голодомору[9]. За даними дослідження Cedos, 85% українців відчули зміни у своєму ставленні до історії та національної культури [2]. Зросла підтримка української мови, культури та традицій, що підтверджується збільшенням кількості україномовних видань та культурних заходів[5]. Також відзначається інституційний запит на деколонізацію історичного знання: оновлюються шкільні програми, проводиться демонтаж імперських символів, активізовано локальні ініціативи з відновлення історичної справедливості. Відбувається перегляд історичних оцінок радянського минулого та російсько-українських відносин.

У 2023 році було ухвалено понад 200 рішень про перейменування вулиць, пов'язаних із радянською та російською історією. [2].

За даними Міністерства освіти України, 90% шкіл внесли зміни до навчальних програм з історії, вилучивши російські історичні наративи. Відбувається активне вилучення російських історичних впливів із освітніх програм, що сприяє формуванню незалежного українського історичного дискурсу [1].

Історики дедалі частіше долучаються до сфери публічної історії. Створюються просвітницькі проєкти, документальні фільми, інтерактивні мапи пам'яті [10]. Цей тренд сприяє формуванню критичного мислення у молоді та зміцненню національної єдності.

Події після 24 лютого 2022 року вже стали частиною національної історії. Відбувається активне документування війни—через фотографії, відео, свідчення очевидців та наукові праці. Важливим аспектом є увічнення пам'яті загиблих військових та волонтерів, формування нових традицій вшанування. [3]

Повномасштабне вторгнення привернуло увагу міжнародної академічної спільноти до історії України, сприяючи її популяризації та інтеграції в глобальний історичний контекст. За даними Світового банку, економічні втрати України за рік війни склали 411 млрд доларів США [8]. Це вплинуло на міжнародну підтримку та допомогу. Українські науковці отримують більше можливостей для публікацій у світових виданнях, а загальний дискурс про Україну виходить на новий рівень. За даними Національного репозитарію (2024), кількість академічних публікацій, присвячених історії України, зросла на 60% у порівнянні з довоєнним періодом [7].

Таким чином, повномасштабне вторгнення росії в Україну стало ключовим фактором змін у суспільній свідомості, історичних наративах та міжнародному сприйнятті України. Війна стала поштовхом до нової фази осмислення історії — з акцентом на суб'єктність, спротив та національну ідентичність. Подальші дослідження дозволять глибше зрозуміти довгострокові наслідки цих змін.

Список використаних джерел:

1. Cedos. (2022). Три місяці повномасштабної війни в Україні: думки, переживання, дії. Cedos. URL: <https://cedos.org.ua/researches/try-misyaczi-povnomasshtabnoyi-vijny-v-ukrayini-dumky-perezhyvannya-diyi>
2. Cedos. (2023). Рік повномасштабної війни в Україні: думки, переживання, дії. Cedos. URL: <https://cedos.org.ua/researches/rik-povnomasshtabnoyi-vijny-v-ukrayini-dumky-perezhyvannya-diyi/>
3. Plokhly, S. (2023). The Russo-Ukrainian War: The Return of History. Penguin Books.
4. Snyder, T. (2022). Ukraine Holds the Future. Foreign Affairs, 101(3), 10–20.
5. Грицак, Я. (2022). Подолати минуле: Глобальна історія України. Львів: Видавництво Старого Лева.
6. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). (2023). Громадська думка про історичну пам'ять. <https://kiis.com.ua>
7. Національний репозитарій академічних текстів <https://www.facebook.com/groups/repository.ukrintei>
8. Погарська, О. (2023). Українська економіка під час війни: стан, виклики та перспективи. Національний банк України. URL: https://events.bank.gov.ua/uchallenge2023/src/files/1_Pogarska.pdf
9. Український інститут національної пам'яті (УІНП). (2023). Деколонізація та формування історичної політики. <https://uinp.gov.ua>
10. Яременко, Т. (2023). Історик на війні: виклики публічної історії у часи кризи. Наукові записки з історії, 55(2), 134–142.